

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

<i>Ennan Ruslan</i>	
LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i>	
ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	235
<i>Мартинюк Іван Вікторович</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
<i>Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych</i>	
THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
<i>Здирко Єлизавета Михайлівна</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i>	
ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i>	
ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i>	
ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	257
<i>Гофман Олександр Рудольфович</i>	
ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
<i>Добровольська Володимира Володимирівна</i>	
ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
<i>Зама Антоніна Олександрівна</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i>	
КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
<i>Артюмов Дмитро Володимирович</i>	
ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.	272
<i>Будзар Павло Степанович</i>	
ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.	274
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i>	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
<i>Неділько Сергій Миколайович</i>	
ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	279
<i>Попович Павло Олександрович</i>	
ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	282

ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТНЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Застава майбутнього врожаю за своєю суттю є заставою майна, яке стане власністю заставодавця лише після його фактичного створення (вироснування та збору). У доктрині господарського права таку конструкцію слід кваліфікувати як заставу майбутніх об'єктів, де право застави виникає з моменту укладення договору, але об'єкт застави (біологічний актив) матеріалізується поетапно, що робить такий засіб забезпечення «непоіменованим» у розрізі класичних статичних видів застави, оскільки він поєднує в собі елементи застави товарів в обороті та застави майнових прав. У загальному вигляді «майнове право ніколи не може набути такого самостійного значення як право власності або речове право, адже завжди зберігається його зв'язок із тією правовіднощиною, з якої це право виникло. Разом з тим, так само як і речове, майнове право, що належить суб'єктові, нерозривно пов'язане із конкретним благом і має споживчу вартість, пов'язане із річчю і слідує за річчю. Майнова цінність і мінова вартість майнового права забезпечується саме можливістю використання або набуття майна в майбутньому» [1, с. 240].

Економісти висувають наступні доводи на користь застави сільськогосподарської продукції: 1) незадовільний фінансовий стан більшості підприємств, значний фізичне зношення основних засобів; 2) сезонність сільськогосподарського виробництва, підвищена потреба аграрних підприємств у основному капіталі, нестача вільних фінансових коштів, висока капіталомісткість і порівняно низька фондоддача; 3) низька кредито- і платоспроможність аграрних підприємств тощо [2, с. 220].

Передекспортне фінансування (Pre-export Finance – PXF) як підстава виникнення забезпечення. У схемах PXF застава врожаю виступає не автономно, а в комплексі з відступленням прав вимоги за експортним контрактом (Assignment of Proceeds), а механізм полягає в тому, що кредитор (банк або трейдер) фінансує посівну кампанію, отримуючи в заставу майбутній актив, який ще не існує фізично. Юридичною специфікою є факт, який створює «забезпечувальний ланцюг», де застава врожаю є первинним забезпеченням (на стадії вирощування), а право виручки від експорту – вторинним (на стадії реалізації).

На сьогоднішній день існує проблема «нормативної невизначеності» та непоіменований характер, адже, незважаючи на наявність Закону «Про заставу», специфічні ризики майбутнього врожаю (природні чинники, форс-мажор, загибель посівів) змушують сторони вносити до договорів умови, не передбачені стандартними нормами, що перетворює таку заставу на непоіменований засіб забезпечення, що включає: обов'язкове страхування на користь заставодавця

теля (як невід’ємна частина забезпечення); право на моніторинг вегетації рослин (немайновий елемент забезпечення) та аграрні розписки як похідний або паралельний інструмент, що часто інтегрується в договір застави. Так, слушно вказується на те, що «при розгляді застави майнових прав відповідно до ст. 49 Закону України «Про заставу», застава майбутнього врожаю не може трактуватися як застава майнових прав, оскільки зі змісту вказаної статті випливає, що майнове право – це право вимоги заставодавця до третіх осіб за зобов’язаннями, відповідно до яких він є кредитором» [3].

Також, слушною є думка про те, що «аналогу механізму забезпечення, передбаченого Законом про аграрні розписки, в українському законодавстві немає. Аграрна розписка є інструментом застави майбутнього урожаю. Оскільки на момент забезпечення зобов’язань предмету забезпечення ще не існує в натурі (врожай майбутній, через засуху чи інші погодні умови може не відповідати запланованим обсягам, якісним характеристикам тощо або взагалі не виродити), існують зрозумілі ризики для кредитора не отримати у майбутньому виконання фінансових зобов’язань, а також не звернути стягнення на предмет застави через відсутність урожаю, або ж понести значні фінансові збитки через невідповідність урожаю якісним характеристикам та обсягу» [4].

У період воєнної економіки ключовим аспектом застави майбутнього врожаю є врахування воєнних ризиків (мінування територій, блокування логістики) та слід розглядати заставу майбутнього врожаю як «динамічне обтяження», де об’єкт застави автоматично трансформується: насіння → посіви → зібране зерно → грошова виручка. З метою захиста прав кредитора важливим є впровадження в договори застави умов про «заміну об’єкта забезпечення» без укладення додаткових угод у разі неможливості збору врожаю на конкретній ділянці.

Також, ефективність застави майбутнього врожаю прямо залежить від результатів аудиту доброчесності агровиробника, оскільки актив є майбутнім, кредитор покладається виключно на «добру волю» та професійну репутацію боржника. Позитивний звіт аудиту доброчесності (відсутність сірого експорту, прозорість земельного банку) є преквізитом (передумовою) для прийняття майбутнього врожаю в заставу за зниженими дисконтними ставками.

Таким чином, застава майбутнього врожаю в межах передекспортного фінансування є комплексним непоіменованим засобом забезпечення, який виходить за межі класичного речового права, а його специфіка полягає у високому ступені невизначеності об’єкта та залежності від майбутніх юридичних фактів. Для мінімізації ризиків у цій сфері необхідно застосовувати гібридну модель контролю, де майнова застава підкріплюється немайновими засобами: правом на технологічний аудит посівів та моніторингом доброчесності агровиробника. Пропонується на законодавчому рівні (у межах оновленого ЦК України) закріпити поняття «майбутнього забезпечувального обтяження», що дозволить усунути правові колізії при зміні агрегатного стану об’єкта застави в процесі сільськогосподарського циклу.

Список використаних джерел:

1. Васильєва В. В. Майнові права як предмет застави та їх відмінність від суміжних категорій. URL: <https://univd.edu.ua/> (дата звернення: 27.02.2026).
2. Кириченко О. А., Кудрицький В. Д. Кредитування аграрного сектору економіки в умовах глобальної фінансової кризи. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 5 (95). С. 207–222.
3. Спірідович Н. Застава майбутнього врожаю. *Юридичний радник*. URL: <http://yurradnik.com.ua/> (дата звернення: 27.02.2026).
4. Заліська І. Аграрні розписки: переваги та недоліки використання. URL: <https://esquires.ua/agrarnirozpysky-perevagy-ta-nedoliky-vykorystannya/> (дата звернення: 27.02.2026).

Ключові слова: застава майбутнього врожаю, непоіменований засіб забезпечення, майбутнє забезпечувальне обтяження, аграрна розписка, воєнний стан.

Key words: pledge of future harvest, unnamed security instrument, future security encumbrance, agrarian receipt, martial law.